

1831 Tarihli Nüfus Sayımında Aydın Güzelhisar Kazası Cami-i Atik Mahallesi

Aysun SARIBEY HAYKIRAN*

aysunsaribey@gmail.com

Özet

Bir yerdeki nüfusun belli zaman diliminde sayılma işi anlamına gelen nüfus sayımları devletlerin sahip oldukları nüfus potansiyellerinin tespitinde önemli bir veri kaynağıdır. Devletlerin denetimleri altındaki nüfusu daha iyi tanıyarak daha etkin bir yönetim mekanizmasını oluşturabilmesi ancak yapılan nüfus sayımları sayesinde mümkün olabilmiştir. Her devlette olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu'nda da sosyo-ekonomik açıdan toplumların kalkınmasında önemli rolü olan nüfusun sayımı, XIX. yüzyıl başlarında İmparatorluğu'nun dağılma ve çöküş döneminde devleti kurtarma çabalarının bir sonucu olarak arazi ve mal mülk sayımı ile birlikte önem kazanmıştır. Başlangıçta askerlik ve vergi tespiti amacıyla yalnızca erkeklerin sayıldığı modern anlamdaki ilk nüfus sayımı II. Mahmud döneminde 1831 tarihinde gerçekleşmiş ve bu sayımlar İmparatorluğun çöküşüne kadar belirli periyotlarla devam etmiştir.

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Nüfus Defterleri Kataloğu'nda yer alan NFS.d.03008 Numaralı, H. 1246/M.1831 tarihli Güzelhisar Kazası'na bağlı mahalle ve köylerin nüfusunu içeren defterdeki verilerden kazaya bağlı mütesellim dairesinin de yer aldığı ve bu nedenle de Güzelhisar Kazası'nın aynı zamanda idari merkezi konumundaki PaşaMahallesi olarak bilinen diğer adıyla Cami- Atik Mahallesi'ne ilişkin kayıtlar değerlendirilecektir. Ayrıca çalışma, ikinci el kaynaklarla da desteklenerek Cami- Atik Mahallesi'nin nüfusunun nitelik ve nicelikleri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: 1831 Nüfus Sayımı, Nüfus Defteri, Güzelhisar Kazası, Paşa Mahallesi, Cami- i Atik Mahallesi. Ulu Cami.

---

* Doç. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı.
aysunsaribey@gmail.com

Cami-i Atik Neighborhood in the District of Aydın Güzelhisar According to the Census of 1831

Abstract

Census, which generally means as the work of counting the population of a certain area in a certain period, is accepted as one of the leading sources of data in determining the population of the states. It has only been possible for the states to establish a more effective state mechanism via using the data of the so-called censuses. The census of the population, which played an important role in the socio-economic development of the Ottoman Empire, as it was in the other states of the same time period, also gained importance with the census of the land and property in the early XIX. th century within the efforts of the state to save itself from collapsing. Initially, the first census in the modern sense, in which only men were counted for the purpose of military service and tax collecting, was in the reign of Sultan Mahmud II, in the year 1831. These type of censuses continued until the fall of the empire.

In this study, the NFS.d.03008, H. 1246/1831 dated and the population of both the neighborhoods and the villages in Güzelhisar district as an administrative center of the neighborhood known as Paşa will try to be analyzed. All the records related to the Mosque-Atik Neighborhood will also be evaluated. In addition to this, this study will be supported with secondary sources such as books and articles of the mentioned period and the quality and the quantity of the population of the Mosque-Atik neighborhood will try to be revealed.

Key Words: Census of 1831, Census Book, Güzelhisar District, Paşa Neighborhood, Camii-Atik Neighborhood, Ulu Cami (Grand Mosque).

GİRİŞ

Osmanlı'da kentlerin bel kemiğini oluşturan mahalleler birbirini tanıyan ve bir ölçüde de birbirinden sorumlu kişilerin sosyal dayanışma içerisinde yaşamlarını sürdürdükleri mekân olarak tanımlandığında¹ Osmanlı kentleri üzerine yapılacak çalışmalarda mahallenin önemi daha da iyi anlaşılır. Diğer bir ifadeyle aynı mescitte ibadet eden cemaatlerin aileleriyle birlikte yerleştikleri birimler olarak da nitelendirilebileceğimiz mahalle aynı zaman da kentin idari yapısında temel yönetim birimi olma özelliğini gösterir. Vergi yükümlüsü re'ayanın tahrir defterlerine ve diğer vergi kayıtlarına buldukları mahallelere göre yazılması bu durumu kanıtlar niteliktedir. Vergi kayıtlarının yanı sıra Osmanlı Devleti kent, kaza ve köylere yönelik yapmış olduğu nüfus sayımlarını da mahalle ölçeğinde gerçekleştirmiştir. Bu bağlamda Aydın'a baktığımızda yüzyıllar içinde oldukça büyüyen ve gelişen bir kentle karşılaşırız. Sırtını dağlara dayamış olarak kurulan Aydın, zamanla düzlüğe doğru yayılmaya başlayan fiziksel yapısıyla göze çarpar.²

Uygarlıklar vadisi olarak adlandırılan Menderes Ovası ilkçağlardan günümüze tarihin her dönemimde önemli bir merkez olma özelliğine sahiptir. Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış, engin bir hazine konumundaki Büyük Menderes Ovası'nın önde gelen yerleşim birimlerinden Aydın her dönemde ovanın başta gelen yerleşim yeri olma vasfını korumuş-

tur.³ Menderes Vadisi'nin kuzey kenarıyla Aydın Dağları'nın güney eteği arasında kurulmuş, antik dönemin Tralles'i, Aydınnoğulları Döneminde Türklerin eline geçmiş ve Aydın eli topraklarının önemli bir kısmını oluşturmuştur.⁴ 1426 yılında II. Murad Döneminde Osmanlı hâkimiyetine giren Aydın, daha çok Aydın Güzelhisarı veya Güzelhisar-ı Aydın adıyla anılmıştır.

Osmanlı hâkimiyeti altına giren Aydın Güzelhisarı XV. yüzyılda yedi mahalleli bir kasaba görünümündedir.⁵ Fatih Devrine ait 1451 tarihli Tapu Tahrir Defteri'ne göre, Cami, Hacı İsa, Köprülü, Kadı, Hisar Yakası, Kilise Camii ve Yenice Mahallelerinden oluşan Aydın Güzelhisarı'nın nüfusu 970 kişidir. 1475-1476 tarihli bir defterde ise yedi mahalleli şehrin nüfusunun 700'e düştüğü görülmektedir⁶. Kanuni Sultan Süleyman Dönemine ait 1530 tarihli Muhasebe Defterine göre, Aydın kent merkezi ve köylerinde yaklaşık olarak 12.500-13.000 kişi yaşamaktadır. Aydın kent merkezinde Kilise Mescid, Hisar Yakası, Cemal, Cami, Köprülü, Sinle adlı altı

¹ Özer Ergenç, "Osmanlı Şehirlerindeki "Mahalle'nin" İşlevleri ve Nitelikleri Üzerine", *Şehir, Toplum, Devlet Osmanlı Tarihi Yazıları*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2013, s. 75.

² Olcay Pullukçuoğlu Yapucu, "19. Yüzyılın İkinci Yarısında Aydın Kenti Hakkında Bazı Gözlemler", *Tarihsel Süreçte Aydın*, Ed. Günver Güneş, T.C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın 2012, s. 182.

³ Aysun Sarıbey Haykıran, "XIX. Yüzyıl Aydın Kent Tarihi Bibliyografyası", *Türkiye Cumhuriyeti'nin 90. Yılına Armağan*, Ed. Hüseyin Üreten, Mehmet Başaran, Günver Güneş, Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın 2014, s. 121.

⁴ Aydınnoğulları Beyliği Döneminde Aydınli olarak ifade edilen bu bölge Aydınnoğulları'nın kurulduğu sahaya verilen bir isim olup XIV. yüzyıl başına kadar inen bir coğrafi tabirdir. Aydınli, Çeşme'den Sarayköy'e kadar olan sahayı Küçük Menderes Vadisi'nin orta ve aşağı çıkışlarını kapsamakta idi. Aydın, Osmanlı idari yapılanmasında da yüzyıllar boyunca beylikler döneminden gelen yani Aydınnoğulları devri özelliklerini büyük ölçüde muhafaza etmiştir.

⁵ *Değişim Sürecinde Aydın*, Ed. Sabri Sürgevil, Hilal Ortaç, Olcay. P. Yapucu, Cihan Özgün, Aydın Ticaret Odası Kültür Yayınları, Aydın 2010, s. 1.

⁶ Feridun Emecen, "Aydın", *DİA*, C. IV, İstanbul 1991, s. 235.

mahallede aynı tarihte 450-500 kişilik bir nüfusun varlığı görülmektedir.⁷

XVI. yüzyılın ikinci yarısına kadar küçük bir kasaba konumundaki Aydın Güzelhisarı XVII. yüzyıla birlikte bir gelişim sürecine girerek mahalle sayısı 20'ye yükselmiştir. Mahalle sayısının artmasına paralel olarak gerek nüfus gerekse alan açısından gelişme gösteren⁸ kenti bu dönemde ziyaret eden Evliya Çelebi 1671 yılına ilişkin gözlemlerinde kentte canlı bir ticaretin varlığından bahsettiği gibi mahalle sayısının da 26 olduğunu belirtir.⁹ Evliya Çelebi'nin ziyaretinden altı yıl sonra yapılan avarız defterinde kente 22 mahalle ile 2 gayri Müslim mahallede toplamda 5000'i aşkın kişinin yaşadığı görülmektedir. Aydın Güzelhisarı'nın en kalabalık mahallerini ise, Orta, Hisar Yakası, Kabak, Cuma, Karaca Ahmed, Debbağlar, Hüseyin Hoca, Köprülü, İpekçiler, Bostan Hoca, Kubbeli Mescid, Pir Hasanlu, Cami-i Atik, Hoca İlyas, Hancı Mehmedve Ramazan Paşa mahalleleri oluşturmaktadır.¹⁰

XVIII. yüzyıla birlikte gelişimini devam ettiren Aydın Güzelhisarı, bu dönemde vali ve muhassılların idari merkezi olmuştur.¹¹ XVIII. yüzyıldan beri muhassıllar tarafından yönetilen Aydın Sancağı,

aynı yüzyılın sonlarından itibaren Cihanogulları ve Karaosmanoğulları ayan ailelerinin nüfuzu altına girmiştir. Bu dönemde Manisa ve Aydın'da Karaosmanoğulları, Koçarlı ve Aydın'ın bir bölümünde Cihanogulları, Söke ve Kuşadası'nda İlyazadeler, Çine ve Menteşe'de Hasan Çavuşzadeler ayanlık döneminin önemli aileleriydi.¹² II. Mahmud'un taşrayı merkeze bağlama çabaları sırasında ayanlara karşı yürüttüğü politika, Karaosmanoğulları'ndan Hüseyin Ağa'nın 1816 yılında ölümünden sonra Aydın ve Saruhan Sancaklarında bir dereceye kadar uygulama alanı bulmuştur.¹³ Karaosmanoğlu Hüseyin Ağa'nın ölümünden sonra merkezden atanan mutasarrıf paşalar tarafından yönetilen Aydın, Yeniçeri Ocağı'nın 1826 yılında kaldırılmasından sonra Anadolu Eyaleti'nde yapılan idari değişikliklerden de nasibini alarak Teke, Hamit, Saruhan ve Sığla Sancaklarının birleştirilmesiyle oluşan yeni idari yapının da merkezi konumuna gelmiştir.¹⁴

XIX. kalabalıklaşan Aydın Güzelhisarı 1831'de yapılan ilk nüfus sayımına göre, 11.252'si Müslüman, 1.044'ü Rum, 370'i Musevi ve 64'ü Ermeni olmak üzere toplam 12.730 kişilik nüfusa sahipti.¹⁵ 1844 tarihli temettuat verilerine göre kent,

⁷ Bülent Çelik, Tanju Demir, "Osmanlı Döneminde Aydın Güzelhisarı (15-18. Yüzyıllar)", *Aydın İl Tarihi*, Aydın İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Aydın 2006, s. 119.

⁸ Abdullah Uğur, "Aydın Şehrinin Kuruluşu ve Gelişme Evreleri", *Tarihsel Süreçte Aydın*, T.C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın 2012, s. 10.

⁹ *Evlîyâ Çelebi, Seyahatnâmesi, IX. Kitap*, Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, Robert Dankoff, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2005, s. 78.

¹⁰ Feridun Emecen, *a.g.m.*, s. 235.

¹¹ Himmet Akın, *Aydınogulları Tarihi Hakkında Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi Basım Evi, Ankara 1968, s. 89. Ayrıca Aydın muhassıllığı için bkz. Bülent Çelik, Tanju Demir, *Osmanlı Devleti'nde Bir İdari- Mali Yeniden Yapılanma Örneği Aydın Muhassıllığı (XVII. ve XVIII. Yüzyıllar)*, Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın 2010.

¹² Aysun Sarıbey Haykıran, Mehmet Başaran, "Modernleşme Sürecinde Aydın'da Yönetim Olgusu, *Tarihsel Süreçte Aydın*, Ed. Günver Güneş, T.C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın 2012, s. 171. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Aysun Sarıbey, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Aydın'da Yönetim*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2006.

¹³ Aysun Sarıbey Haykıran, Ayten Can Tunalı, "XIX. Yüzyılda Aydın", *Aydın İl Tarihi*, Aydın İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Aydın 2006, s. 125-126.

¹⁴ Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş, I Anadolu'nun İdari Taksimatı*, Türk Kültürü Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988, s. 119-120.

¹⁵ Enver Ziya Karal, *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı*, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, II. Baskı, Ankara 1997, s. 206.

17.500-18.000 kişilik bir nüfusu barındırıyordu.¹⁶ A. Tozduman, Aydın Güzelhisar üzerine yapmış olduğu çalışmasında Güzelhisar Kazası'nın 21 Müslüman ve 3 Gayrı-Müslim mahallesi olduğunu tespit etmiştir. Ancak çalışmasında 3 defteri arşivde bulamadığını da belirtmiştir. Tozduman'a göre, bu mahallelerden Kemer, Köprülü, Ramazan Paşa, Hasan Efendi, Orta ve Cuma varlıklarını günümüze kadar devam ettirirken, geriye kalan mahalleler ise şehrin gelişimine bağlı olarak zamanla yapılan yeni bölümlenmeye göre yeni isimler alan mahallerinin içinde kalmıştır. Bunlardan Alibaba Sultan Mahallesi bugünkü Veysi Paşa olarak bilinen Mahalle'nin; Kaynak Baba Sultan, Hisaryakası ve Torbacı Mahalleleri Güzelhisar Mahallesi'nin; Balcılar, Kurtuluş Mahallesi'nin; Cemaleddin, Cuma Mahallesi'nin; Cami-i Atik, Hasan Efendi Mahallesi'nin; Çıksorut, Mesudiye Mahallesi'nin; Debbağlı, Ramazan Paşa Mahallesi'nin; Terziler, Cumhuriyet Mahallesi'nin; Rum, Ermeni ve Yahudi mahalleleri Zafer Mahallesi'nin sınırları içerisinde kalmıştır. Kozdibi Mahallesi ise bugünkü Kurtuluş ve Cumhuriyet Mahallelerinin sınırları arasında yer alırken, Mahkeme Mahallesi'nin bugün şehrin hangi mahallesi içinde kaldığı tam olarak tespit edilememiştir.¹⁷

¹⁶ Arzu Tozduman, "19. Yüzyılın İkinci Yarısında Aydın Kenti Hakkında Bazı Gözlemler", *Tarihsel Süreçte Aydın*, Ed. Günver Güneş, T.C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın, 2012, s. 205., Abdullah Uğur, *a.g.m.*, s. 12.

¹⁷ Arzu Tozduman, Mahkeme Mahallesi'nin yerini tespit edemediğini ifade etmesine rağmen elimizdeki 1831 tarihli nüfus defterinde Mahalle-i Mahkeme nam-ı değer Hasan Efendi kaydının bulunması Mahkeme Mahallesi olarak verilen yerin diğer adının Hasan Efendi Mahallesi olduğunu göstermektedir. Bkz. NFS.d. 03008, s. 10.; Arzu Tozduman, *Aydın Güzelhisar'ının Sosyal ve İktisâdî Durumu (1844)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992, s. 34-39.

1.TARİHSEL SÜREÇTE CAMİ-İ ATİK MAHALLESİ

XVI. yüzyıldan itibaren tarihi kayıtlarda Aydın Güzelhisar Kazası'na bağlı mahalleler arasında Cami isimli bir mahalhenin ismine rastlanılmasına rağmen bu mahalle hakkında isminin dışında ayrıntılı bilgiye sahip değiliz. XVII. yüzyılın kalabalık mahalleleri arasında ismi geçen Cami-i Atik Mahallesi'nin bugün hangi mahallenin sınırları içerisinde kaldığına dair henüz net bir bilgiye rastlanılmamamıza rağmen konuyla ilgili bilinen ve birçok araştırmayı tarafından sıklıkla kullanılan tek bilgi XIX. yüzyılın ilk yarısına ait Aydın Güzelhisar Kazası temettuat defterleri üzerine yapılan çalışmada yer almaktadır. Adı geçen çalışmada, Cami-i Atik Mahallesi'ne ilişkin olarak "*Güzelhisar'da şehrin Osmanlı hâkimiyetine girmesinden beri Cami adlı bir mahalle mevcuttur. Belki de bu mahalhenin adı yeni camilerin teşkili ile Cami-i Atik haline gelmiştir. Cami-i Atik Mahallesi günümüzde Aydın şehrinin Hasan Efendi Mahallesi'nin sınırları içinde kalmıştır*" bilgisine rastlanılmaktadır.¹⁸

Çalışmamızın esasını teşkil eden 1831 tarihli nüfus defterinde ise Mahalle-i Cami-i Atik nam-ı diğer Paşa Mahallesi ifadesinin geçmesi Cami-i Atik Mahallesi'nin bir diğer isminin Paşa Mahallesi olduğunu göstermektedir. Ancak bugüne kadar yapılan çalışmalarda Güzelhisar Kazası'nda Paşa isimli bir kayda rastlanılmaması dikkate şayandır. 1831 tarihli nüfus defterinde Aydın Güzelhisar Kazası mütesellim dairesine ait nüfus kayıtlarına ilişkin "*Daire-i Mütesellim Ağa der-Mahalle-i Paşa*" bilgisi adı altında 173 kişinin nüfus bilgisi verildikten sonra ikinci bölümde "*Cami-i Atik nam-ı diğer Paşa*" başlığı adı altında 93 kişiye ait bilgilere yer verilmiş-

¹⁸ Arzu Tozduman, *a.g.t.*, s. 35.

tir.¹⁹ Bu mahalleye ait nüfus bilgilerinin ikiye ayrılarak verilmesi ve mütesellim dairesine ait bilgilerin de varlığı bu tarihte Cami-i Atik Mahallesi'nin Aydın'ın Güzelhisar'ının idari merkezi konumunda olduğunu göstermektedir.

1831 tarihli incelediğimiz nüfus defterinde Güzelhisar Kazası Mütesellimi olarak gösterilen Karaosmanoğlu Hacı Eyüp Ağa ve oğlu Mehmed Sadık Beye ilişkin bilgiler verilmiştir. Bu verilerden yola çıkarak aynı aileden Yakup Paşa'nın 1844 yılı temettuat kayıtlarında Saray İçi Mahallesi'nde ikamet ettiği bilgisi düşünüldüğünde²⁰ Güzelhisar Kazası'nın idari merkezi olarak Cami-i Atik Mahallesi'nin Saray İçi Mahallesi sınırları içinde veya çok yakınında bir yere karşılık geldiğini ihtimalini güçlendirmektedir.²¹ Ancak nüfus defterinde Saray İçi Mahallesi nüfus kayıtlarının ayrıca tutulması Cami-i Atik Mahallesi'nin Saray İçi Mahallesi'nin sınırlarına karşılık gelmediğinin göstergesidir. Yine nüfus defterinde Mahalle-yi Mahkeme nam-ı diğer Hasan Efendi başlığı altında Mahkeme Mahallesi veya diğer adıyla Hasan Efendi Mahallesi'nin nüfus verilerinin de yer alması Cami-i Atik Ma-

hallesi'nin Hasan Efendi Mahallesi'nden de farklı bir mahalleye karşılık gelebileceği ihtimalini düşündürmektedir. Ancak tüm bu kısıtlı veriler ışında mahallenin adını aldığı düşünülen caminin hangisi olabileceği net değildir.

Osmanlı döneminde Aydın merkezde inşa edilen camiler inşa tarihlerine göre sıralanacak olursa, Aydın merkezde en eski tarihli camii 1568 tarihinde inşa edilen Üveys Paşa Camisi'dir²². Aynı aile üyelerinden Hasan Çelebi tarafından yaptırılan bugünkü Hasan Efendi Mahallesi sınırları içinde yer alan Eski Yeni Cami diğer adıyla Hasan Çelebi Camisi kitabesi olmamasına rağmen çevre yerleşim birimlerindeki camilerle benzer özelliklere sahip olduğu gerekçesiyle araştırmacılar tarafından genellikle XVI. yüzyılın sonlarına tarihlenmektedir.²³ Yine Aydın merkezde Ramazan Paşa Camisi'nin 1594-1595²⁴, Bey Cami'nin 1683 tarihlerinde inşa edildikleri düşünüldüğünde Aydın Güzelhisar'ında 1530 tarihinde Cami isimli mahalle kaydının bulunması başka bir caminin daha olma ihtimalini düşündürmektedir. XVII. yüzyılın ikinci yarısında Aydın'a gelen Evliya Çelebi'nin Üveys Paşa, Ramazan Paşa, Hasan Çelebi camilerinin yanı sıra Ulu Cami olarak "Ve Ulu Cami bina-yı kadimdir. Amma kiremitlidir. Ve hareminin etrafında medreseleri vasatında bir abdest havuzu var ve bir çınar-ı atiki var kim vacibü's-seyrdir" ifadelerinden Cami-i Atik mahallesinin adını bu Ulu Cami'den alabileceği

¹⁹ NFS.d. 03008, s. 1, 3.

²⁰ Tozduvan, 1844 yılı Saray İçi Mahallesi temettuat defterinin başında "İkametgâh-ı Hazret-i Müşir" ibaresinin bulunduğunu kaydetmekte Karaosmanoğlu Yakup Paşa'nın da hanesinin burada bulunduğunu belirtmektedir. Bkz. Arzu Tozduvan, *a.g.m.*, s. 203.

²¹ Hasan Efendi ve Ramazan Paşa Mahalleleri üzerine yapılan bir çalışmada, Cami Mahallesi'nin Cami-i Atik'e dönüştüğüne dair Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde bilgiler olduğu gerekçesiyle Hasan Efendi Mahallesi'nin en eski isminin önce Cami, daha sonra Cami-i Atik, daha sonraki süreçte Saray İçi ve günümüzde de Hasan Efendi ismini aldığı bilgisi verilmektedir. Oysaki Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde böyle bir bilgi bulunmamaktadır. İlgili çalışma için bkz. Abdülkadir Turhan, *Güzelhisar-ı Aydın'dan İki Mahalle Hasan Efendi ve Ramazan Paşa, Anı, Sohbet, Mekânlar ve Aile Resimleri*, Doğu Kitabevi, İstanbul 2014, s. 69-73.

²² Mükerrerem Kürüm, Mustafa Kenan Özkan, "Aydın'daki Türk Dönemi Eserleri," *Aydın İl Tarihi*, Aydın İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Aydın 2006, s. 256.

²³ Mükerrerem Kürüm, Mustafa Kenan Özkan *a.g.m.*, s. 257.

²⁴ Mükerrerem Kürüm, "Tarihi Eserlerin Kentleşme Sürecine Katkıları: Aydın Örneği", *Tarihsel Süreçte Aydın*, Ed. Günver Güneş, T.C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın 2012, s. 126.

ni düşündürmektedir.²⁵ Evliya Çelebi Ulu Cami'nin nerede olduğuna dair bilgi vermez iken sadece Ulu Cami yakınında Orta Hamam'ın olduğundan bahsetmektedir.²⁶ Asaf Gökbel ve Hikmet Şölen, Evliya Çelebi'nin Aydın ile ilgili vermiş olduğu bu bilgileri eserinde kullanırken dipnot olarak "Ulu Cami'nin eski Aydın Hükümet Avlusu kapısının karşı köşesinde ve Sultaniye Caddesi'nin başında idi. Bu caminin karşısında belediye ve telgrafhane vardı. Bu Cami Yunan işgalinde yandı" ifadelerine yer vererek Ulu Cami'nin bulunduğu güzergâh hakkında bilgi verirken Evliya Çelebi'nin ismini verdiği Ulu Cami'nin yakınındaki Orta Hamamın ise Yavlılı Şemsi Paşa tarafından H. 1030/M. 1620/1621 tarihinde yaptırıldığını belirtmekte ancak nerede olduğuna dair bir bilgi vermemektedir.²⁷ Aydın'daki Ulu Cami'nin yerinin tespiti hakkında ayrıntılı çalışma yapan Şükrü Tül ise Evliya Çelebi ve Fransız seyyah Charles Texier'in gravürüyle Asaf Gökbel'in verdiği bilgilerden yola çıkarak Ulu Cami'nin Haftalık Mecmua'da 1 Ağustos 1927 yılında yayımlanan fotoğrafını da göstererek Aydınogullarından kalma bir tarihi camii olduğunu vurgulamıştır.²⁸ Ayrıca Aydın Belediyesi'nde saklanan eski kent planları diye bilenen 1926-1927 yılı yangın paftalarında Ulu Cami'ye ilişkin en açık bilgilerin bulunduğunu da belirtmiştir.²⁹ Adı geçen yangın paftaları danışmanlığını Sanat Tarihçisi Mükerrerem Kürüm'ün yaptığı Nilüfer Öztürk tarafından hazırlanan Dünden Bugüne Aydın isimli çalış-

mada yer almaktadır.³⁰Bu haritalarda Ulu Cami Veysi Paşa sınırları içinde hükümet konağının karşısında belediye ve postane binalarının yanında gösterilmektedir.³¹

Tüm bu bilgi ve belgeler değerlendirildiğinde, çalışma konumuzu oluşturan Cami-i Atik Mahallesi'nin adını Aydın'daki Ulu Cami'den aldığını ve Ulu Cami'nin yapılan araştırmalarda geçtiği gibi Hasan Efendi Mahallesi sınırları içinde olmayıp bugünkü Ramazan Paşa ile Veysi Paşa mahalleleri arasında bir konumda olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla da Cami-i Atik Mahallesi de bu iki mahal- lenin arasında bir konumda olmalıdır.

2. NFS.D. 03008 NUMARALI NÜFUS DEFTERİNİN TANITIMI

Osmanlı Devleti kurulduğu zaman- lardan itibaren belirli amaç doğrultusunda nüfus sayımları yapılmıştır. Bu sayımlar tahrir adı altında toplanmıştır. Ancak, bu sayımlarda nüfusun tamamı sayılmamış, sadece vergi veren nüfus üzerinde durulmuştur. Bu da Osmanlı'da gerçek nüfusun öğrenilmesini olanaksız kılmıştır. Sadece tahmini rakamlar üzerinde konuşularak belirlenme yoluna gidilmiş ve gidilmektedir. II. Mahmud Döneminde yapılan nüfus sayımının en önemli amacı 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılması ile yeni kurulacak olan ordu olan Asakir-i Mansure-i Muhammediye için askeri ve mali kaynakların tespit edilmesiydi. Ancak bu sayım, Rusya ile yapılan 1828-1829 Savaşı nedeniyle tüm ülkede uygulanamadı.³²

²⁵ Evliyâ Çelebi, *a.g.e.*, s. 78.

²⁶ Evliyâ Çelebi, *a.g.e.*, s. 80.

²⁷ Asaf Gökbel, Hikmet Şölen, *Aydın İli Tarihi: Eski Zamanlardan Yunan İşgaline Kadar*, Aydın 1936. s. 116.

²⁸ Şükrü Tül, *Bitek Topraklar Üzerinde Aydın*, Ege Yayınları, İstanbul 2013, s. 105.

²⁹ Şükrü Tül, *a.g.e.*, s. 104.

³⁰ Ulu Cami'nin yerini belirleme konusunda yardım ve desteklerini esirgemeyen değerli Hocam Mükerrerem Kürüm'e teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

³¹ *Dünden Bugüne Aydın*, Haz. Nilüfer Öztürk, Danış. Mükerrerem Kürüm, Aydın Mimarlar Odası Yayını, Aydın 1999, s. 116.

³² Kemal Karpat, *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s. 62.

1831 yılında ülke genelinde sayım yapılması çalışmalarına başlanmıştır. Böylece, vergilerin yeniden düzenlenmesi ve aşardan başka kişi başına senede bir defa vergi konulması sağlanmaya çalışılmıştır. Vergi düzeni ön plana çıkarılarak tespitler yapılmaya çalışılmıştır.³³

Çalışmanın temelini oluşturan Aydın Güzelhisar Kazası Nüfus Defteri, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı'nda, NFS.d. koduyla, 03008 numarada kayıtlıdır. H. 1246/M.1831 tarihli olan bu defter, 20 x 55 cm. ölçülerinde toplamda 167 varaktan oluşmaktadır. Defterin. 45b, 46a ve 167b sayfaları boştur.³⁴

Defterin yazım tekniğine bakacak olursak çoğu nüfus defterinde genelde sayımı yapılacak olan mahalle veya köyün ismi yazıldıktan sonra hane numarası verilmesine rağmen bu defterde hane numarasının verilmediğini görüyoruz. Defterde, şahısların fiziksel özellikleri belirtilirken genel olarak boy, sakal ve bıyık referans alınarak betimleme yoluna gidilmiştir. Boy özelliği için uzun boylu, orta boylu ve kısa boylu şeklinde üç ayrı sınıflandırma yapılmıştır. Sakal özelliği için kara sakallı, kır sakallı, kumral sakallı ve köse sakallı gibi betimlemeler tercih edilmişken bıyık için kara bıyıklı, ter bıyıklı ve sarı bıyıklı gibi ifadeler kullanılmıştır. Fiziksel özelliklerden sonra kişilerin memleketlerine dair bilgilerden sonra hane reisinin mesleği, lakabı ve adı yazılmakta altta ise "sinn" yani yaşı belirtilmektedir. Bu bilgiler yanında kişinin açıklanması gereken özel bir durumu varsa kırmızı mürekkeple aşağı veya yukarı yazılmaktadır. Defterde sıklıkla geçen önemli bir kelime henüz sakalı bıyığı çıkmamış gençler için kullanılan şabb olup genellikle kişilerin üzerine kır-

mızı mürekkepli kalemle yazılmıştır. Bazı hanelerde ise kırmızı mürekkep kalemle doğum ve ölüm kayıtlarına yer verilmiştir.

1831 tarihli NFS.d. 03008 numaralı Kaza-yı Güzelhisar ifadesiyle başlayan nüfus defterinde, Aydın, Güzelhisar Kazası'nın Daire-i Mütesellim Ağa der Mahalle-i Paşa, Mahalle-i Cami-i Atik Nam-ı Diğer Paşa, Mahalle-i Kubbeli Mescit, Mahalle-i Hisar, Mahalle-i Cemal, Mahalle-i Mahkeme Nam-ı Diğer Hasan Efendi, Mahalle-i Saray İçi, Mahalle-i Köprülü, Mahalle-i Çıksorut, Mahalle-i Ramazan Paşa, Mahalle-i Kemer, Mahalle-i Terziler, Mahalle-i Kaynak, Mahalle-i Balcı, Mahalle-i Kozdibi, Mahalle-i Debbağ, Mahalle-i Kubbe-i Alâ, Mahalle-i Torbacı? Mahalle-i Yarbaşı, Mahalle-i Cuma, Mahalle-i Orta, Mahalle-i Karaca Ahmed isimli 21 adet merkez mahallesinin nüfus sayımının sonuçlarını içermektedir.

Defterde merkez mahallelerinin dışında Güzelhisar'daki hanlarda misafir olarak kalan kişilerle hanlarda kalan bekâr nüfusa ilişkin kayıtlar da mevcuttur. Yine aynı defterde, Güzelhisar Kazası'na bağlı Eymir, Işıklı, Umurlu, Dağ Eymiri, Danişment, Kalfa, Kayacık, Kavacık, Karaköy, Baklacık, Gökçeler, Eğridere, Aruslar?, Ambarcık, Zeytin, Osmanbükü, Köçek, Gireniz, Arapkuyusu, İmamköy, Kocagür, Pınarderesi, Tepecik, Erbeyli, Sınırtekeli, Hacıali Obası ve Kürtler gibi köylerinin nüfus sayımının sonuçlarına ilişkin bilgiler de yer almaktadır. Defterde bugün İncirliova'ya bağlı Sınırtekeli, Hacıali Obası gibi köylerin nüfus sayımının yapıldığı tarihte merkez kaza Güzelhisar'a bağlı olduğu görülmektedir. Bu bilgilerin yanı sıra İncirliova'nın mahalle ve köyelerine ilişkin sayım sonuçları mevcuttur. İncirliova'nın (Karapınar) Aşağı ve Yukarı Mahalleleri ile Sandıklı, Gerenkova, Karabağ, Ahur, Beyköy, Çamurlu, İsa Fakihler, Eğri-

³³1831 Nüfus sayımı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Enver Ziya Karal, *a.g.e.*

³⁴ NFS.d. 03008.

li, Ortaklar vs. köylerinin verilerine de ulaşılabilir.³⁵

3.03008 NUMARALARI CAMİ-İ ATIK NÜFUS DEFTERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Hane numarasının verilmediği defterde Cami-i Atik Mahallesi'nin nüfusu iki kısımda sayılmıştır. İlk bölümde Paşa Mahallesi'nde Kara Osmanoğlu Hacı Eyüp Ağa'nın mütesellimlik görevinde bulunduğu mütesellimlik dairesinin nüfusunun sayımı yapılmıştır.³⁶ Defterin ikinci kısmında Cami-i Atik nam-ı diğer Paşa ifadesinin geçmesi mütesellim dairesinde Cami-i Atik Mahallesi'nde olduğunu göstermektedir. Daha çok Güzelhisar Kazası'nın idari kadrosundaki kişilerin yer aldığı bu bölümde toplamda 170 kişinin sayımı gerçekleştirilmiştir. Bu kişilere bakıldığında ilk sırada Dergâh-ı Ali Kapıcıbaşılardan Karaosmanoğlu Hacı Eyüp Ağa ve Sadık Beyin yanı sıra gulam olarak adlandırılan zenci köleleri sayılmıştır. Bunların dışında çoğunluğunu yer lakaplarından anladığımız kadarıyla Manisalıların oluşturduğu, Aydın, Nazilli, İzmir, Karahisar, Edremit, Teke, Kütahya, Kastamonu, Trabzon, Arapgir, Selanik, Rodos, Mısır gibi vs. yerlerden gelme kişilerin sayımları yapılırken bir iki meslek hariç bu kişilerin meslekleri konusunda bilgi verilmemiştir. Fiziksel özellikler açısından kara bıyıklı olanların çoğunluğu oluşturduğu mütesellim dairesindeki kişilerin arasında sarı, kumral ve ter bıyıklı kişilere de rastlandığı gibi kara, sarı ve kırmızı sakallı kişilerin tespiti de yapılabilmektedir.

³⁵ NFS.d.03008., Ayrıca İncirliova'nın (Karapınar) nüfus verileri için bkz. Mehmet Başaran, Aysun Sarıbey Haykıran, 19. Yüzyıl Arşiv Belgelerinde İncirliova, T.C. İncirliova Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın 2018.

³⁶ NFS.d. 03008, s.1-3.

Cami-i Atik Mahallesi'nde baba ve oğulların isimleri kapsamında kayıtlara geçen isimlere baktığımızda çoğunluğunu, Mustafa, Mehmed, Ahmed, Hüseyin ve İbrahim gibi isimlerin oluşturduğunu görüyoruz. Bu durum Aydın Güzelhisarında da isim verme geleneğinde İslami geleneğin önemli bir payı olduğunu göstermektedir. Çünkü Kaza genelinde en çok kullanılan isimlerden Mehmet ve Mustafa ismi, İslam dininin peygamberi Hz. Muhammed'in isminin Türkçeleşmiş halidir. En çok kullanılan diğer iki isimden Hasan ve Hüseyin, Hz. Muhammed'in torunlarının isimleri; Ali ise, Hz. Muhammed'in damadı ve Alevilikte önder olarak kabul edilen Hz. Ali'nin ismidir. Gulam olarak belirtilen kişilerin isimlerinde ise Yusuf, Rüstem, Ali, Abdullah, Mustafa ve Mercan gibi isimlerin tercih edildiği görülmektedir. Yaş aralığı olarak 16-65 arası kişilerin oluşturduğu mütesellimlik dairesinde askerlik çağına gelmiş askerliğe elverişli kişiler mim harfiyle "mevcud" şeklinde belirtilmiştir.

Defterin üçüncü sayfasında Mahalle-i Cami-i Atik nam-ı diğer Paşa Mahallesi adı altında bu defa idari kadronun dışında hane reislerinin çok çeşitli mesleklere sahip olduğu 93 kişinin sayımı yapılmıştır. Cami-i Atik Mahallesi hane reislerinin meslek yapısına bakıldığında muhtar, imam, kazzaz, bezzaz, saraç, attar, kahveci, değirmenci, manav, arpacı, eskici, rençber, nalbant, şerbetçi, berber, çubukçu, panayırıcı, çulha, neccar, pabuşçu, sabuncu, aşçı, terzi, hasırcı, bacacı, kınacı, duhancı, semerci, debbağ, gibi Aydın halkının çeşitli ihtiyaçlarını gideren çok sayıda meslek icra edildiği görülmektedir. Aydın Güzelhisar Kazası'nın idari merkezindeki Cami-i Atik Mahallesi'nde daha çok küçük-kesnaflık ve ticarete yönelik meslekler yoğunlukta iken tarımsalalandaki mesleklerin ikincil planda olduğu görülmektedir.

Nüfus defterinden Cami-i Atik Mahallesi muhtarı 50 yaşındaki El-hac Hafız Abdurrahman bin Süleyman'ın dışında mahalle sakinlerinin kullandığı yer lakaplarından Karacasulu, Bozdoğan, Kasaba, Buldan, İzmir, Isparta, Karahisar, Girit, Antakya, Mısır gibi vs. yerleşim birimlerinden geldiğini öğrendiğimiz kişilerin yaşadığını görmekteyiz. Konumuz ile ilgili en ilginç ve önemli kayıt ise Cami-i Atik Mahallesi sakinlerinden Mudanyalı Mehmed Efendi bin Mustafa'nın Ulu Camii İmamı olarak kayıt edilmesidir. 35 yaşında ve sakallı olarak betimlenen Mehmed Efendi'nin Ulu Camii İmamı olarak kayıt edilmesi Cami- Atik Mahallesi'nde bir Ulu Camii'nin olduğunun ve mahallenin adının bu Ulu Camii'den geldiğinin kanıtıdır.³⁷

Mahalle sakinlerinin fiziksel özelliklerinin çoğunlukla sakallı ve bıyıklı olarak belirtildiği defterde bazı hane reislerinin kara, sarı ve ter bıyıklı şeklinde betimlenirken bazı kişiler ise kır, kumral, sarı ve köse sakallı şeklinde daha ayrıntılı olarak betimlenmiştir. 3 ile 60 yaş aralığında kişilerin yaşadığı Cami-i Atik Mahallesi nüfus defterinde bazı kişilere yönelik ölüm ve doğum kayıtlarına da yer verilmiştir.

SONUÇ

Antik Dönemin Tralles'i, Beylikler Döneminin Aydıneli'si, Osmanlıların Güzelhisar-ı Aydın'ı veya Aydın Güzelhisarı, sahip olduğu coğrafi konumu ve verimli toprakları sayesinde her dönemde önemini korumuş önemli bir merkez olma özelliği göstermektedir. XIX. yüzyılın ilk yarısında Aydın Eyaleti'nin merkezi olma özelliğinin kazanan Aydın Güzelhisarı bu dönemde sahip olduğu nüfus potansiyeli ile gittikçe kalabalıklaşan bir kent konumundadır.

Nüfusunun nitelik ve niceliklerine ilişkin önemli veri kaynaklarımızdan olan nüfus defterlerinden konuyla ilgili ayrıntılı bilgilere ulaşılabilmektedir. Aydın Güzelhisar Kazası'nın II. Mahmud Döneminde gerçekleştirilen 1831 tarihli nüfus sayımıyla Güzelhisar Kazası 21 mahalle ve çok sayıdaki köyü ile önemli bir nüfus potansiyeline sahiptir. Bu nüfus potansiyeline ilişkin defterlerin transkripsiyonu Aydın kent tarihi çalışmalarındaki önemli bir eksiği dolduracaktır. Nüfus defterlerinin çok sayfa ve varaktan oluşması, defterlerin transkripsiyonunda yaşanan okuma güçlükleri nedeniyle konuyla ilgili daha detaylı ve ekip çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle bu konuda bir başlangıç oluşturması için Aydın kent tarihi çalışmalarının önemli sorunlarından birini oluşturan Ulu Camii'nin var olup olmadığı meselesi ve yerinin tespiti konusundaki çalışmalara da katkı sağlamak amacıyla bu çalışmada, 1831 Tarihli Aydın Güzelhisar Kazası'ndaki nüfusun sayım sonuçlarını içeren NFS.d. 03008 numaralı nüfus defterinin başında yer alan o dönemde Güzelhisar mütesellim dairesinde içinde yer aldığı defterdeki kayıtlarda Paşa Mahallesi olarak da geçen adını Aydın Ulu Camii'den alan Cami-i Atik Mahallesi incelenmiştir.

1831 tarihli nüfus sayımında mütesellimlik dairesinde Karaosmanoğlu Hacı Eyüp Ağa'nın mütesellim olarak görev yaptığı oğlu Sadık Bey'in de kayıtlara geçti idari kadroda çoğunluğunu Manisalıların oluşturduğu 170 kişilik erkek nüfusun fiziksel özellikleri, memleketleri ve yaşlarına dair önemli veriler bulunmaktadır. Aynı zamanda bu defterdeki veriler, her ne kadar II. Mahmud'un merkezileşme çabaları içinde yapmış olduğu idari düzenlemelerle ayanlığı kaldırmaya yönelik reformlarına karşılık Aydın Güzelhisarı'nda Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından ve özellikle 1829-1830 tarihinde yaşanan At-

³⁷ NFS.d. 03008, s. 4.

çalı Kel Mehmet ayaklanmasından sonra Karaosmanoğlu ayan ailesinin üyelerinin farklı isimler adı altında idari kadrolarda görev yapmaya devam ettiklerini göstermesi açısından da önemlidir. Mütesellimlik dairesinde bulunan kişilerin çoğunluğunun Manisa'dan gelmiş olmaları Karaosmanoğlu ailesinin kökeninin Manisa olduğu bilgisi düşünüldüğünde anlam kazanmaktadır.

Cami-i Atik Mahallesi'ndeki idari kadronun dışında Cami-i Atik nam-ı diğer Paşa Mahallesi adı altında mahalle sakinlerine ilişkin 93 kişinin kaydının tutulduğu defterden Cami-i Atik Mahallesi'nin XIX. yüzyılın ilk yarısında aynı zamanda Paşa Mahallesi olarak adlandırıldığı anlaşılmaktadır. 93 kişilik erkek nüfus arasında mahalle muhtarı 50 yaşındaki Elhac Hafız Abdurrahman bin Süleyman ile Ulu Cami İmamı olarak kayıtlı 35 yaşındaki Mudanyalı Mehmed Efendi bin Mustafa'nın kayıtları XIX. yüzyılın ilk yarısında Osmanlı kentlerinde mahallerin yönetiminden muhtar ve imamların sorumlu olduklarını göstermektedir. Ayrıca Ulu Cami İmamı ifadesi bugüne kadar Aydın Güzelhisarı'nda Ulu Cami'inin olup olmadığına ve yerinin neresi olduğuna dair tartışmalara açıklık getirecek niteliktedir. Cami-i Atik Mahallesi ilgili önemli bir ayrıntıda çok sayıda meslek erbabının Aydın halkının ihtiyaçlarını giderilmesine yönelik meslekler icra ettiğiidir.

Modern anlamda yapılan ilk nüfus sayımını içeren 167 varaktan oluşan bu defterdeki verilerin ayrıntısıyla incelenmesi bir makalenin sınırlarını aşacağından bundan sonra Aydın Güzelhisar Kazası Cami-i Atik Mahallesi nüfus defterinin dışında diğer mahallelere ve köylere ait nüfus verilerinin transkripsiyonlarına yönelik ayrıntılı çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Arşiv Kaynakları

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı (BOA)
NFS. d. 03008.

2. Araştırma Eserleri

AKIN, Himmet, *Aydinoğulları Tarihi Hakkında Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi Basım Evi, Ankara 1968.

BAŞARAN, Mehmet, SARİBEY HAYKIRAN, Aysun, *19. Yüzyıl Arşiv Belgelerinde İncirliova*, T.C. İncirliova Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın 2018.

BAYKARA, Tuncer, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş, I Anadolu'nun İdari Taksimatı*, Türk Kültürü Enstitüsü Yayınları, Ankara 1988.

ÇELİK, Bülent, DEMİR, Tanju, "Osmanlı Döneminde Aydın Güzelhisarı (15-18. Yüzyıllar)", *Aydın İl Tarihi, Aydın İl Kültür Müdürlüğü Yayınları*, Aydın 2006, ss. 119-124.

ÇELİK, Bülent, DEMİR, Tanju, *Osmanlı Devleti'nde Bir- İdari- Mali Yeniden Yapılanma Örneği Aydın Muhassıllığı (XVII. ve XVIII. Yüzyıllar)*, Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın 2010.

Değişim Sürecinde Aydın, Ed. Sabri Sürgevil, Hilal Ortaç, Olcay. P. Yapucu, Cihan Özgün, Aydın Ticaret Odası Kültür Yayınları, Aydın 2010.

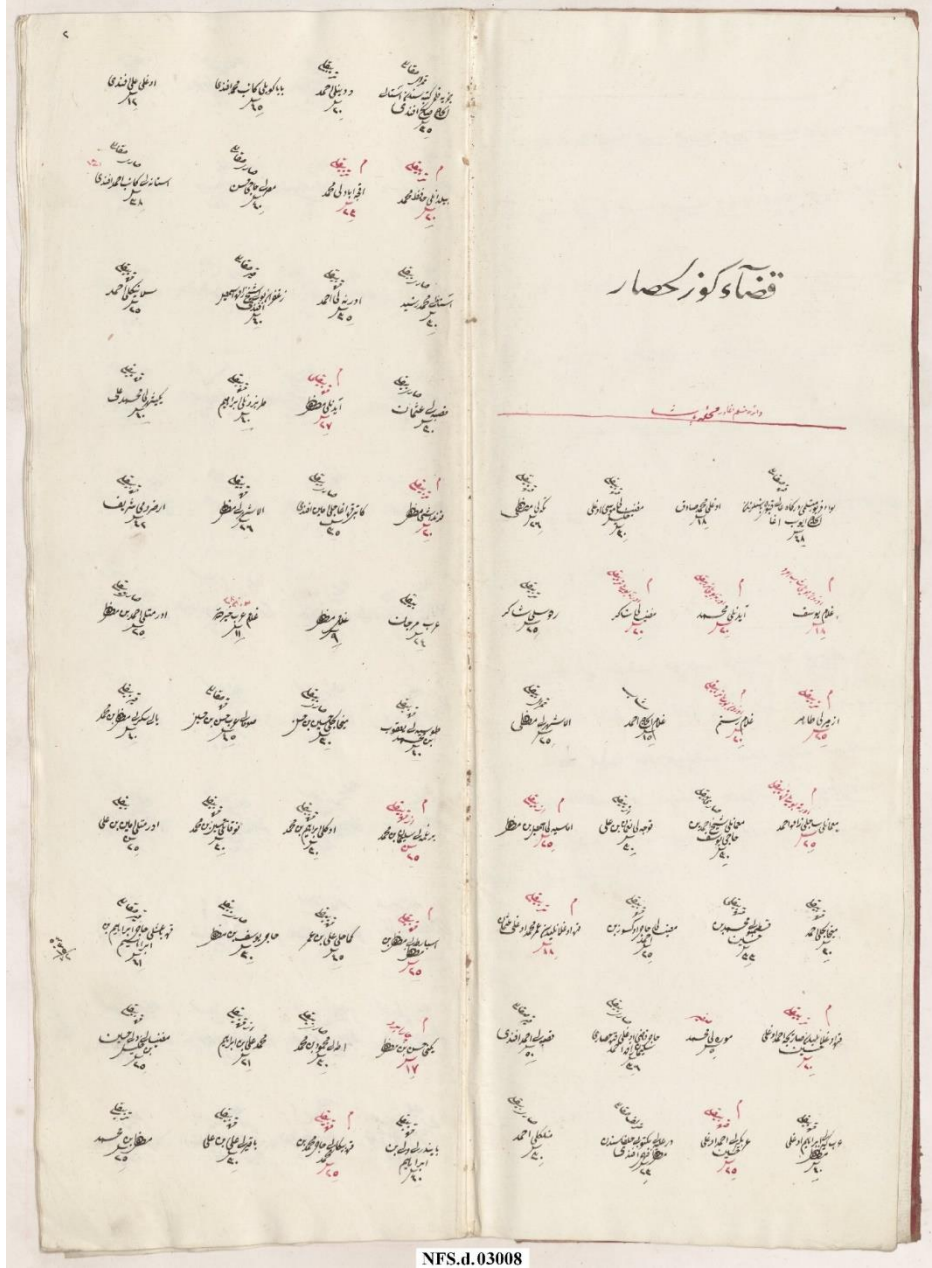
Dünden Bugüne Aydın, Haz. Nilüfer Öztürk, Danışman Mükerrrem Kürüm, Aydın Mimarlar Odası Yayını, Aydın 1999.

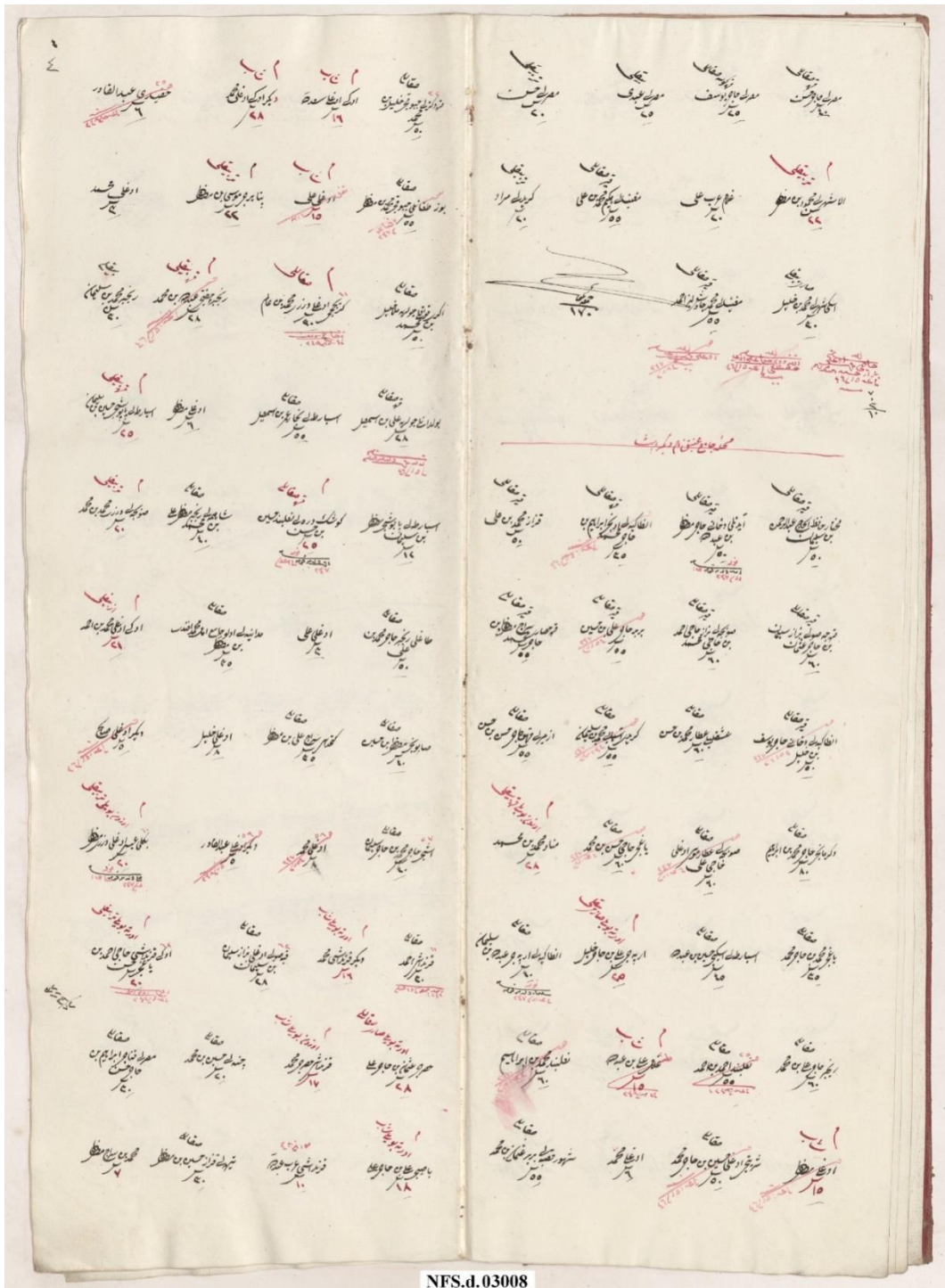
ERGENÇ, Özer, "Osmanlı Şehirlerindeki "Mahalle'nin" İşlevleri ve Nitelikleri Üzerine", *Şehir, Toplum, Devlet Osmanlı Tarihi Yazıları*, Tarih Vakfı

- Yurt Yayınları, İstanbul 2013, ss. 75-84.
- Evlîyâ Çelebi Seyahatnâmesi, IX. Kitap*, Yücel Dağlı, Seyit Ali Kahraman, Robert Dankoff, Yapı Kredi Yayınları İstanbul 2005.
- GÖKBEL, Asaf, Şölen, HİKMET, *Aydın İli Tarihi: Eski Zamanlardan Yunan İşgaline Kadar*, Aydın 1936.
- KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı*, T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, II. Baskı, Ankara 1997.
- KARPAT, Kemal, *Osmanlı Nüfusu 1830-1914*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.
- KÜRÜM, Mükerrerem "Tarihi Eserlerin Kentleşme Sürecine Katkıları: Aydın Örneği", *Tarihsel Süreçte Aydın*, Ed. Günver Güneş, T.C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın 2012, ss. 121-146.
- KÜRÜM, Mükerrerem, Özkan, Mustafa Kenan, "Aydın'daki Türk Dönemi Eserleri," *Aydın İl Tarihi*, Aydın İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, Aydın 2006, ss. 255-316.
- PULLUKÇUOĞLU YAPUCU, Olcay, "19. Yüzyılın İkinci Yarısında Aydın Kenti Hakkında Bazı Gözlemler", *Tarihsel Süreçte Aydın*, Ed. Günver Güneş, T.C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın, 2012, ss. 177-196.
- SARIBEY HAYKIRAN, Aysun, "XIX. Yüzyıl Aydın Kent Tarihi Bibliyografyası", *Türkiye Cumhuriyeti'nin 90. Yılına Armağan*, Ed. Hüseyin Üreten, Mehmet Başaran, Günver Güneş, Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları, Aydın 2014, ss. 121-134.
- SARIBEY HAYKIRAN, Aysun, BAŞARAN, Mehmet, "Modernleşme Süreci'nde Aydın'da Yönetim Olgusu", *Tarihsel Süreçte Aydın*, Ed. Günver Güneş, T.C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın, 2012, ss.169-176.
- SARIBEY, Aysun, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Aydın'da Yönetim*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2006.
- TOZDUMAN, Arzu, "19. Yüzyılın İkinci Yarısında Aydın Kenti Hakkında Bazı Gözlemler", *Tarihsel Süreçte Aydın*, Ed. Günver Güneş, T.C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın 2012, ss. 197-228.
- TOZDUMAN, Arzu, *Aydın Güzelhisarı'nın Sosyal ve İktisâdî Durumu (1844)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi Bilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1992.
- TURHAN, Abdülkadir, *Güzelhisar-ı Aydın'dan İki Mahalle Hasan Efendi ve Ramazan Paşa, Anı, Sohbet, Mekânlar ve Aile Resimleri*, Doğu Kitabevi, İstanbul 2014.
- TÜL, Şükrü, *Bitek Topraklar Üzerinde Aydın*, Ege Yayınları, İstanbul 2013.
- UĞUR, Abdullah, "Aydın Şehrinin Kuruluşu ve Gelişme Evreleri", *Tarihsel Süreçte Aydın*, Ed. Günver Güneş, T.C. Aydın Belediyesi Kültür Yayınları, Aydın 2012, ss. 1-32.

EKLER

Ek 1: NFS.d. 03008 Numaralı Nüfus Defterinin Cami- Atik Mahallesi'nin Mütesellim Dairesinin İlk Kısmı.

NFS.d.03008

Ek 3:NFS.d. 03008 Numaralı Nüfus Defterinin Cami- Atik Mahallesi'nin Mütesellim Dairesinin Transkripsiyonu.

Daire-i Mütesellim Ağa der - Mahalle-i Paşa¹

Kara sakallı, Liva-i mezbur mütesellimi dergâh-ı âli Kapıcı-başlılarından El- Hac Eyüp Ağa Sinn 48	Oğlu Mehmet Sadık Sinn 18	Kara bıyıklı, Manisalı Musa oğlu Halil Sinn 30	Kara bıyıklı, Tekeli Mustafa Sinn 26
M(evcud), Uzun boylu şabb-ı emred, Gulam Yusuf Sinn 18	M(evcud), Orta boylu ter bıyıklı, Aydınli Mehmed Sinn 20	M(evcud), Orta boylu ter bıyıklı, Manisalı Şakir Sinn 20	Ter bıyıklı, Rodoslu Şakir Sinn 25
M(evcud), Ter bıyıklı, İzmirli Tahir Sinn 25	M(evcud), Uzun boylu ter bıyıklı, Gulam Rüstem Sinn 20	Şabb, Gulam El-hac Ahmed Sinn 15	Kumral bıyıklı, Alaşehirli Mustafa Sinn 25
M(evcud), Orta boylu kara bıyıklı, Ma'manlı? Saçlızade Ahmed Sinn 25	Sarı bıyıklı, Ma'manlı? Şeyh Ahmed bin Hacı Yusuf Sinn 30	Ter bıyıklı, Kocalı Numan bin Ali Sinn 30	M(evcud), Az bıyıklı, Amasyalı İsmail bin Mustafa Sinn 25
Kara bıyıklı, Mihaliçli Ahmed Sinn 30	Kara bıyıklı, Kastamonulu Mehmed bin Hüseyin Sinn 33	Kara bıyıklı, Manisalı Hacı Öksüz bin Ahmed Sinn 25	M(evcud), Ter bıyıklı, Karaoğlanlı'dan Ömer Mehmed oğlu Osman Sinn 18
M(evcud), Ter bıyıklı, Karaoğlanlı'dan Sarıca Ahmed oğlu Hüseyin Sinn 20	Sağır, Morali Mehmed Sinn 5	Sarı bıyıklı, Hacı Kadioğlu Karahisari Süleymanzade Ahmed Sinn 36	Kır sakallı, Kasabalı Ahmed Efendi Sinn 50
Kara bıyıklı, Arapgirli İbrahim oğlu Mustafa Sinn 40	M(evcud), Kara bıyıklı, Arapgirli Ahmed oğlu Hüseyin Sinn 25	Müzellef sakallı, Dergâh-ı âli mektubî hulefasından Mustafa Fehmi Efendi Sinn 23	Sarı bıyıklı, Menlikli? Ahmed Sinn 30

¹NFS.d.03008, s.1-3.

Kumral bıyıklı, Cizye kalemi ketebesinden Asitaneli el-Hac Salih Efendi Sinn 35	Ter bıyıklı, Vidinli Ahmed Sinn 20	Babaköylü katib Mehmed Efendi Sinn 45	Oğlu Ali Efendi Sinn 12
M(evcud), Ter bıyıklı, Beydağlı? Hafız Mehmed Sinn 20	M(evcud), Ter bıyıklı, Akçaabadlı Mehmed Sinn23	Sarı sakallı, Mısırlı Hacı Hasan Sinn 40	Sarı sakallı, Asitaneli katib Ahmed Efendi Sinn 38
Sarı bıyıklı, Asitaneli Mehmed bin Reşid Sinn 30	Kara bıyıklı, Edirneli Ahmed Sinn 35	Kır sakallı Zağferanbolî? Şeyh-zâde İsmail Efendi Sinn 40	Kara bıyıklı, Selanikli Ahmed Sinn 25
Sarı bıyıklı, Kasabalı Osman Sinn 30	M(evcud), Kara bıyıklı, Aydınlı Mustafa Sinn 27	Kara bıyıklı, Trabzonlu İbrahim Sinn 40	Kara bıyıklı, Yenişehirli Mehmed Ali Sinn 40
M(evcud), Ter bıyıklı, Karındaşı Mustafa Sinn 20	Sarı bıyıklı, Katib Kırkağaçlı Emin Efendi Sinn 35	Kara bıyıklı, Alaşehirli Mustafa Sinn 26	Kara bıyıklı, Erzurumî Şerif Sinn 42
Bıyıklı, Arab Mercan Sinn 24	Gulam Mustafa Sinn 9	(---) Gulam Arab Hayreddin Sinn 11	Sarı bıyıklı, Edremitli Ahmed bin Mustafa Sinn 25
Kara bıyıklı, Tosyalı Yakub bin Mehmed Sinn 40	Sarı bıyıklı Mihaliçli Hüseyin bin Hasan Sinn 30	Kara sakallı Somalı Arab Hasan bin Hüseyin Sinn 45	Kır bıyıklı, Balıkesirli Mustafa bin Mehmed Sinn 40
M(evcud), Az kara bıyıklı, Bergamalı Süleyman bin Mehmed Sinn 25	Kara bıyıklı, Erekli? İbrahim bin Mehmed Sinn 30	Kara bıyıklı, Tokatlı Hüseyin bin Mehmed Sinn 30	Bıyıklı, Edremitli Emin bin Ali Sinn 25
M(evcud), Kara bıyıklı, Ispartalı Mustafa bin Mustafa Sinn 25	Kara bıyıklı, Kemahlı Ali bin Ömer Sinn 45	Sarı bıyıklı, Hacı Yusuf bin Mustafa Sinn 30	Kır sakallı, Karabaşlı? Hacı İbrahim bin İbrahim Sinn 41
M(evcud), Çar-ı ebru, Yeğeni Hasan bin Mustafa Sinn 17	Sarı bıyıklı, Adalı Mahmud bin Mehmed Sinn 30	Az kara bıyıklı, Mehmed Ali bin İbrahim Sinn 21	Kara bıyıklı, Manisalı Deli Hüseyin bin Halil Sinn 25

Kara bıyıklı, Bayındırlı Veli bin İbrahim Sinn 40	M(evcud), Kara bıyıklı, Ka- rapınarlı Hacı Mehmed bin Mehmed Sinn 25	Kara bıyıklı, Bakırlı Ali bin Ali Sinn 30	Ter bıyıklı, Mustafa bin Mehmed Sinn 25
Kara bıyıklı, Pınarbaşı? Meh- med Sinn 27	Kır Sakallı, Bilecikli Hacı Ahmed Sinn 50	Şabb, Oğlu Süleyman Sinn 18	Sarı bıyıklı, Kastamonî Mustafa Sinn 30
Bıyıklı, Zağferanbolî? Ah- med Sinn 29	Bıyıklı, Arab Hacı Hasan Sinn 37	Kara bıyıklı, Şebinka- rahisari Hüseyin bin Hasan Sinn 35	M(evcud), Sarı bıyıklı, Ahışalı? Deli Meh- med bin İsmail Sinn 25
Kara bıyıklı, Taraklı Deli Ahmed bin Osman Sinn 35	Kumral bıyıklı, Ahışalı? Osman bin Mehmed Sinn 40	Kara bıyıklı, Tatar Deli Hüseyin bin Ahmed Sinn 35	Kara bıyıklı, Bergamalı Sadık Köle? Sinn 30
Sarı bıyıklı, Aceli? Mehmed bin Hasan Sinn 40	Şabb, Hüseyin bin Mehmed Sinn 17	Kır sakallı, Alaşehirli Hasan bin Mehmed Sinn 65	Bıyıklı, Mustafa bin İbrahim Sinn 25
M(evcud), Ter bıyıklı, Bursalı Mustafa bin Ali Sinn 25	Bıyıklı, Rodoslu Ahmed bin Mehmed Sinn 30	Sarı bıyıklı, Gördesli Mehmed ka- rındaşı İsmail Sinn 25	Sakallı, Gördesli Ali bin Ali Sinn 35
Kara bıyıklı, İzmirli Hüseyin bin Mustafa Sinn 20	M(evcud), Sarı bıyıklı, Kızıl- hisarlı Ahmed bin Ebubekir Sinn 23	Kır sakallı, Kırkağaçlı Ali bin Mehmed Sinn 60	Kır sakallı, (---)den Ömer bin Halil Sinn 60
Kara bıyıklı Süleyman Kavas bin Mustafa Sinn 30	Sarı bıyıklı, Bo- ğazşehirli? Meh- med Emin bin Halil Sinn 35	M(evcud), Az bıyıklı, Ruşuklu İsmail bin Osman Sinn 25	Kara bıyıklı, Bolulu Şeyh Yusuf bin Kerim Sinn 32
Sarı bıyıklı, Adanalı İsmail bin Ali Sinn 45	Kara bıyıklı, Er- zurumî Ali bin İbiş Sinn 30	Sarı köse sakallı, Gü- zelhisarî Halil bin Os- man Sinn 40	Kır sakallı, Manisalı Mehmed bin İsmail Sinn 55
Bıyıklı, Manisalı Ahmed bin Ahmed	M(evcud), Kara bıyıklı, Kasabalı İbrahim	Kır sakallı, Somalı Mustafa bin Mustafa	Bıyıklı, Yenişehirli Mustafa bin Hasan

Sinn 35	bin Mustafa Sinn 18	Sinn 50	Sinn 30
Sarı bıyıklı, Ahışalı? Tatar Hayrullah bin Ali Sinn 35	Kır sakallı, Mu- cURLulu Ömer Kavas bin Ebube- kir Sinn 45	Sarı bıyıklı, Asitaneli Tatar Hacı Mehmed bin Salih Sinn 35	M(evcud), Çar- 1 ebru, Ali bin Mehmed Sinn 19
Kara bıyıklı, Alaiyeli Ali bin Ömer Sinn 35	Sarı bıyıklı, Ünyeli Mehmed Kavas bin İsmail Sinn 30	M(evcud), Sarı bıyıklı, Kastamonî Mustafa bin Mustafa Sinn 25	Kara bıyıklı, Kayserili Halil Kavas bin Veli Sinn 25
Kara bıyıklı, Kütah- yalı Halil bin Meh- med Sinn 41	Sarı bıyıklı, Da- rendeli Ali Kavas bin Veli Sinn 35	Kır sakallı Karaoğlanlı? Hasan bin Ahmed Sinn 60	Kara sakallı, Hacı Yusuf bin Halil Sinn 30
Sarı sakallı, Halil bin Hasan Sinn 30	Ter bıyıklı, Meh- med bin Hasan Sinn 25	M(evcud), Ter bıyıklı, İzmirli Ali bin Mustafa Sinn 25	Kumral bıyıklı, Hacı İbrahim bin Ab- dullah Sinn 30
Kır sakallı, Manisalı Hacı İbra- him bin İsmail Sinn 65	Kara bıyıklı, Ma- nisalı Ahmed bin Ahmed Sinn 30	Kara bıyıklı, Kütahyalı Hacı Meh- med bin Halil Sinn 30	Kara bıyıklı, Karahisarî Ahmed bin Hacı Ali Sinn 30
Kara bıyıklı, Sendüklü? Molla Hasan bin Ali Sinn 30	Kara sakallı, Konyalı Abdur- rahman bin Mus- tafa Sinn 27	M(evcud), Şabb, Kütahyalı Ali bin Mehmed Sinn 16	Kır sakallı, Kemerli Mehmed bin Ali Sinn 65
M(evcud), Şabb, Kemerli Ömer bin Hüseyin Sinn 17	Kara bıyıklı, Tokadî Emin bin Mustafa Sinn 30	Sarı sakallı, Birgili İsmail bin Ömer Sinn 40	Kara sakallı, Manisalı Soytaî ? Ha- san bin Mehmed Sinn 45
Kara bıyıklı Kasabalı Deli İbra- him bin Ali Sinn 25	(---) Oğlu Mehmed Sinn 11	M(evcud), Ter bıyıklı, Alaiyeli İbrahim bin Şerif Mehmed Sinn 25	Aksakallı, Kasabalı Hacı Hasan bin Mehmed Sinn 75
Gulam Arab Mercan Sinn 20	Kır sakallı, Aydınlı Şakir bin Mustafa Sinn 60	Sarı bıyıklı, Tireli Ömer bin Abdul- lah Sinn 35	Sarı bıyıklı, Kastamonî Emin Ağa bin Hasan Sinn 40
Gulam Arab Ali Sinn 20	Sarı bıyıklı, Kas- tamonî Ali Çavuş bin Mehmed Sinn 45	Kara bıyıklı, Kastamonî Mustafa bin Hüseyin Sinn 45	Kara bıyıklı, Madenli Mehmed Ka- vas bin Hüseyin Sinn 40

Az kara bıyıklı, Karındaşı Ahmed Sinn 30	Sarı bıyıklı, Sivasî Ahmed Kavas bin Hasan Sinn 45	Bıyıklı, Kasabalı Mehmed bin Ömer Sinn 30	M(evcud), Ter bıyıklı, Kastamonî Uzun Mehmed bin Mustafa Sinn 25
M(evcud), Ter bıyıklı, Kastamonî Mustafa bin Mehmed Sinn 23	Ter bıyıklı, Manisalı Mehmed bin İbrahim Sinn 20	Ter bıyıklı, İzmirli İsmail bin Ah- med Sinn 20	Sarı bıyıklı, Cezayirli Ömer Sinn 30
Kara bıyıklı, Nazillili Ali bin Ahmed Sinn 30	Kara bıyıklı, Mi- rahur Osman Sinn 30	Arab Köle Abdüssait Sinn 20	Köle Arab Bilal Sinn 20
Kara sakallı, Mısırlı Hacı Hasan Sinn 40	Kara köse sakallı, Mısırlı Hacı Yu- suf Sinn 25	Bıyıklı, Mısırlı Abdi Sinn 25	Ter bıyıklı, Mısırlı Hasan Sinn 20
M(evcud), Ter bıyıklı, Alaşehirli Mahmud bin Mustafa Sinn 22	Gulam Arab Ali Sinn 20	Kır sakallı, Manisalı Hekim Meh- med bin Ali Sinn 55	Ter bıyıklı, Giridli Murad Sinn 20
Sarı bıyıklı, Alaşehirli Mehmed bin Halil Sinn 30	Kır sakallı, Manisalı Mehmed Çavuş bin Ahmed Sinn 55		
Cem'an: 170			

Ek 4:NFS.d. 03008 Numaralı Nüfus Defterinin Cami- Atik Mahallesi'nin İkinci Kısımının Transkripsiyonu.

Mahalle-i Cami-i Atik nam-ı diğ er Paşa¹

Kır sakallı, Muhtar, Hafız El- Hac Abdurrahman bin Süleyman Sinn 50	Kır sakallı, Aydınlı Duhani, Ha- cı Mustafa Bin Ab- dullah Sinn 50 Tevellüd Emin veledi merkum Gurre-i Za Sene (1)247	Kara sakallı, Antak- yalı? Uncu, İbrahim bin Hacı Mehmed Sinn 35	Kır sakallı, Kazzaz Mehmed bin Ali Sinn 50
Kır sakallı, Karacasulu, Bezzaz, Süleyman bin Hacı Osman Sinn 60	Kır sakallı, Sobucalı Bezzaz, Hacı Ahmed bin Hacı Mehmed Sinn 60	Kır sakallı, Berber, Hacı Ali bin Hüseyin Sinn 55 Fevt: Fi 5 R sene (1)247	Kır sakallı, Karahisarî Saraç, Mustafa bin Hacı Mehmed Sinn 55
Kır sakallı, Antakyalı, Duhani, Hacı Yusuf bin Halil Sinn 57 Fevt: 5 C sene (1)247	Sakallı, Işıklı, Attar, Meh- med bin Hasan Sinn 60	Sakallı, Giridi, Mehmed bin Süleyman Sinn 55 Fevt: 23 Ş (1)247	Sakallı, İzmirli, Kahveci, Hasan bin Hasan Sinn 55
Sakallı, Değirmenci, Hacı Mehmed bin İbrahim Sinn 80	Sakallı, Sobcalı?, Attar, Musa oğ lu Hacı Ali Sinn 60 Fevt: gurre-i R sene (1)247	Sakallı, Yağcı, Hacı Hasan bin Mehmed Sinn 60 Fevt: gurre-i L sene (1)247	M(evcud) Uzun boylu- kara bıyıklı, Manav, Mehmed bin Meh- med Sinn 28
Sakallı, Yağcı, Mehmed bin Hacı Mehmed Sinn 35	Sakallı, Ispartalı, Eskici, Hü- seyin bin Abdullah Sinn 45	M(evcud) Orta boylu-sarı bı- yıklı, Arpacı, Ali bin Hacı Halil Sinn 25	Sakallı, Antakyalı, Arpacı, Abdullah bin Süley- man Sinn 40 Tevellüd: Süleyman veledi merkum fi gurre-i Z sene (1)247
Sakallı, Rençber, Hacı Ali bin Mehmed Sinn 60	Sakallı, Nalbant, Ahmed bin Ahmed Sinn 55 Fevt: gurre-i Z se- ne(1)248	M(evcud) Şabb, Gulamı, Ali bin Ab- dullah Sinn 15 Fevt: 2 Ra sene (1)248	Sakallı, Nalbant, Mehmed bin İbrahim Sinn 60 Fevt: (---) sene (1)248
M(evcud)	Sakallı,	Oğ lu, Mehmed	Sakallı,

¹ NFS.d. 03008, s. 3-4.

Şabb, Oğlu, Mustafa Sinn 15 Fevt Gurre-i Za (12)46	Şerbetcioğlu Hüseyin bin Hacı Mehmed Sinn 50 Fevt: gurre-i Za (12)47	Sinn 6	Meşhur Kasabalı, Berber Osman bin Mehmed Sinn 55
32 Sakallı, Karadenizli, Çubukcu Halil bin Mehmed Sinn 50	M(evcud) Şabb, Üvey oğlu, Sadullah Sinn 16	M(evcud) Şabb, Diğer Üvey oğlu, Mehmed Sinn 28	35 Hafidi, Abdulkadir Sinn 6 Fevt: gurre-i Ca sene(1)248
Sakallı, Bozdoğanlı, Çubukcu, Mehmed bin Mustafa Sinn 55 Fevt 2 (---) sene (1)247	M(evcud) Şabb, Oğlu, Ali Sinn 15	M(evcud) Ter bıyıklı, Panayırıcı, Musa bin Mustafa Sinn 22	Oğlu, Mehmed Sinn 3
Sakallı, Eğri Kavaklı, Çulha, Molla Halil bin Mehmed Sinn 50	M(evcud) Sakallı 41 Kerpiçcioğlu? Terzi Mehmet bin Alim Sinn 30 Reft: 4 Ş (1)249	M(evcud) Kara bıyıklı, Rençber Çiftçi, Abdullah bin Mehmed Sinn 28 Fevt: 5 Rebiülahir sene (1)248	Bıyıklı, Rençber, Mehmed bin Süleyman Sinn 30
Kara sakallı, Buldanlı, Çulha, Ali bin İsmail Sinn 28 Tevellüd: Mehmed veledi merkum (---) Za (1)247	Sakallı, İspartalı, Neccar, Ömer bin İsmail Sinn 55	Oğlu, Mustafa Sinn 6	M(evcud) Kara bıyıklı, İspartalı, Pabuşcu, Hüseyin bin Süleyman Sinn 25
İspartalı, Pabuccu, Mustafa bin Süleyman Sinn 12	M(evcud) Kara sakallı, Köşkdereli, Nalbant, Hüseyin bin Hasan Sinn 25 Tevellüd: Ahmed veledi merkum 3 Za (1)247	Sakallı, Şahinceli? Rençber, Mustafa Ali bin Mehmed Sinn 40	M(evcud) Ter bıyıklı, Sobucalı?, Terzi, Mehmed bin Mehmed Sinn 20
Sakallı, Dağlı, Rençber, Hacı Mehmed bin Ali Sinn 50	Oğlu, Ali Sinn 3	Sakallı, Mudanyalı, Ulu Cami İmamı, Mehmed Efendi bin Mustafa Sinn 35	M(evcud) Az Bıyıklı, Üvey oğlu, Mehmed bin Ahmed Sinn 24
Sakallı,	Sakallı,	Oğlu, Halil	Diğer oğlu, Salih

Sabuncu, Mustafa bin Hüseyin Sinn 40	Kethüdası, Saraç, Ali bin Mustafa Sinn 35	Sinn 8	Sinn 5 Fevt: gurre-i Za sene (12)47
57 Sakallı, Aşçı, Hacı Mehmed bin Hacı Süleyman Sinn 40	58 Oğlu, Mehmed Sinn 8 Fevt: 5 R sene (1)247	59 Diğer oğlu, Abdül-kadir Sinn 5 Fevt 5 R sene (1)248	60 M(evcud) Uzun Boylu, ter bıyıklı, Benli İsa oğlu Terzi Mustafa Sinn 20 Tevellüd: gurre-i B sene 1(247)
61 Sakallı, Karındaşı, Ahmed Sinn 30	M(evcud) Orta boylu, Şabb, Diğer Karındaşı, Mehmed Sinn 16	63 Sakallı, Kabasuluoğlu? Bez-zaz Süleyman bin Süleyman Sinn 28	64 M(evcud) Orta boylu, Ter bıyıklı, Üvey karındaşı, Hacı Ahmed bin Yağcı Hasan Sinn 20 Reft: gurre-i M sene (1)248
Orta boylu Sarı Sakallı, Hasırcı, Osman bin Hacı Ali Sinn 28	M(evcud) Uzun boylu, Şabb, Karındaşı, Hasırcı, Mehmed Sinn 17	Sakallı, Çineli, Hüseyin bin Mehmed Sinn 20	Sakallı, Mısırlı, Kınacı, İbrahim bin Hacı Hasan Sinn 30
M(evcud) Orta boylu - şabb, Bacacı, Ali bin Hacı Ali Sinn 18	Karındaşı, Arap Abdullah Sinn 10	Sakallı, Tireli, Kazzaz Hüseyin bin Mustafa Sinn 30	Mehmed bin Saraç Mustafa Sinn 7
Yetim İbrahim bin Veli Sinn 5	M(evcud) Orta boylu Az Bıyıklı, Gürültüoğlu Mustafa Sinn 25	Arpacı, Abdullah Oğlu Mustafa Sinn 7	Sakallı, Talib, Molla Ahmed bin Mustafa Sinn 30
Sakallı, Bozdoğanlı, Mehmed bin İbrahim Sinn 60	Yetim Ali bin Süleyman Sinn 8 Fevt: 8 S sene (1)248	80 Sakallı, Kalaycıoğlu Hacı Süleyman Sinn 40 Tevellüd: Mehmed veled-i merkum Fi 5 R sene (12)46	Oğlu, Ahmed Sinn 6
Sakallı,	83	Oğlu, Ahmed	Sakallı, Kahveci Ha-

Mısırlı, Arap Mustafa bin Mehmed Sinn 55	Sakallı, Duhancı Mustafa Gulamı Ali Sinn 45 (---) sene 1(248)	Sinn 3	san bin Mehmed Sinn 40
Sakallı, Arpacı, Ali bin Ahmed Sinn 40	Oğlu, Ali Sinn 7	Eskici, Hüseyin Oğlu Abdullah Sinn 5	Bezzaz, Hacı Molla Ahmed oğlu Mehmed Ali Sinn 3 Tevellüd: Ahmed veledi merkum Fi 3 Z sene (1)247
Sakallı, Çulha, Molla Ahmed oğlu Hacı İsa Sinn 60	Sakallı, Semerci, Ahmed oğlu Mehmed Sinn 40 Fevt: 2 M (1)247	Sakallı, Döşemeci, Hüseyin bin Abdullah Sinn 40	Sakallı, Debbağ, Karakaş Mustafa Sinn 35
M(evcud) Orta boylu, ter bıyıklı, Koca Değirmencioğlu Terzi Mustafa Sinn 22			
Cem'an 93			